

KLIMESCH-HARRACHER

Die ältesten Sitze der Harracher (Nejstarší sídla Harrachů), z: Mittheilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen, Hora, ročník 29 (1891, č.2, s. 158-169), od Dr. J.M.Klimesche

Horra, "v Horách", nejstarší sídlo rodu Harrachů

Je osobitým příznakem genealogických děl staršího data, že kladou počátek urozených rodů, o nichž pojednávají, do minulosti co možno nejvzdálenější. I původní sídla takových rodů jsou však v nich nejednou položena do zemí a končin, kde by je badatelé naší současnosti hledali nejméně.

Nepřekvapí tedy, že se s podobným jevem setkáváme i v mnoha starších pracích, ve kterých je řeč o původu hraběcího rodu Harrachů. Známý hornorakouský genealog Hoheneck (Johann Georg Adam svobodný pán von Hoheneck žil v letech 1669-1754 - pozn. překl.) nás v prvním svazku svého díla "Genealog- und historische Beschreibung" (celý titul v původní pravopisné podobě vyhlíží takto: "Die Löbliche Herren Herren-Stände Deß Ertz-Hertzogthumb Oesterreich ob der Ennß: Als: Prälaten, Herren, Ritter Und Städte Oder Genealog- Und Historische Beschreibung Von deroselben Ankunfft, Stifft, Erbau- und Fort-Pflanzung, Wapen, Schild und Helmen, Ihren Clöstern, Herrschafften, Schlössern und Städten durch Johann Georg Adam Freyherrn von Hoheneck" a vyšel ve třech svazcích roku 1727, 1732 a 1747 u

KLIMESCH-HARRACHER

Die ältesten Sitze der Harracher (Mittheilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen, Hora, Jahrgang 29 (1891, Nr. 2. S. 158-169), von Dr. J.M.Klimesch

Horra, „v Horách“, der älteste Sitz des Geschlechtes der Harracher

Es ist eine eigenthümliche Erscheinung in den genealogischen Werken früherer Zeiten, daß der Ursprung der in denselben behandelten Adelsgeschlechter möglichst weit in die Vergangenheit zurückversetzt wird. Aber auch der ursprüngliche Sitz solcher Geschlechter wird nicht selten in Länder und Gegenden verlegt, wo ihn der Geschichtskundige der Gegenwart am allerwenigsten suchen würde.

Dieser Erscheinung begegnet man selbstverständlich auch in den meisten solcher älteren Werke, in denen das Alter und die Herkunft des gräflichen Hauses Harrach zur Sprache kommen. Der bekannte oberösterreichische Genealoge Hoheneck (*Johann Georg Adam Freiherr von Hoheneck lebte von 1669-1754, Anm. Jan Mareš*) macht uns in seiner „Genealog- und historischen Beschreibung“, 1.Th., S. 313 mit den Titeln derselben sowie mit den darin vorkommenden Angaben über die Anfänge der Harracher bekannt. (*Der ganze Name in der ursprünglichen Rechtschreibung lautet: „Die Löbliche Herren Herren-Stände Deß Ertz-Hertzogthumb Oesterreich ob der Ennß: Als: Prälaten, Herren, Ritter Und Städte Oder Genealog- Und Historische Beschreibung Von deroselben Ankunfft, Stifft, Erbau- und Fort-Pflanzung, Wapen, Schild und Helmen, Ihren Clöstern, Herrschafften, Schlössern und Städten durch Johann Georg Adam Freyherrn von Hoheneck“ und wurde in drei Bänden in*

Mangolda v Pasově - pozn. překl.) na s. 313 seznamuje s tituly těchto prací a s údaji o počátcích rodu Harrachů, které jsou v nich obsaženy.

Na prvním místě jmenuje tak řečený "Thurnier-Buch", v němž se dává jednomu z Harrachů jménem Thomas už roku 1165 (!) podílet se svou účastí na turnaji, pořádaném tehdy v Curychu (Zürich) vévodou Welfem von Baiern.

Dále Hoheneck uvádí tyto autory a jejich díla - Bucelin: "Stemmatographia", 2. díl, Spener: "Historia Insignium Illustrium", fol. 145, Lazius: "De migrationibus gentium", kniha 6., fol. 206 a 221 a konečně "ein altes bey denen Grafen von Harrach vorhandenes Meß-Buch" (tj. "jednu starou mešní knihu uchovávanou u hrabat z Harrachu" - pozn. překl.), v níž mají být obsaženy četné poznámky o předcích tohoto hraběcího domu. *Ze všech zmiňovaných knih jsou mi známy jen ta Bucelinova a Laziova (či Lazova?). První vyšla roku 1655 a pak v letech následujících v Ulmu a nese vlastně titul "Germania topo-chrono-stemmato-graphica sacra et prophana", druhá byla vytištěna v Basileji roku 1572.*

Zatímco nás Bucelin, Spener a mešní kniha Harrachových takto zpravují o tom, že praotec rodu Harrachů, jménem Přibyslav (Przibislaus), kolem roku 1289 opustil Čechy, svou původní vlast, aby se spolu se svou rodinou vydal do Rakous, kde se on a jeho potomci v krátké době domohli velkého bohatství a vážnosti, dává Lazius týmž Harrachům přijít do Rakous, kde sehrávali zejména od 16. století důležitou roli, ze Štýrska (Steiermark).

Skutečnost, že všechny tyto údaje jsou buďto zcela či alespoň z větší části

den Jahren 1727, 1732 und 1747 bei Mangold in Passau herausgegeben, Anm. Jan Mareš.)

An erster Stelle nennt er das „Thurnier-Buch“, welches einen Harracher des Namens Thomas bereits im Jahre 1165 an einem von Herzog Welf von Baiern in Zürich veranstalteten Thurniere theilnehmen lasse.

Ferner werden von ihm angeführt: Bucelins „Stemmatographia“, 2. Th., Speners „Historia insignium Illustrium“, Fol. 145, Lazius „De migrationibus gentium“, lib. 6., Fol. 206 u. 221 und schließlich „ein altes bey denen Grafen von Harrach vorhandenes Meß-Buch“, in welchem zahlreiche Notizen über die Ahnen des gräflichen Hauses enthalten sein sollen. *2)

**2) Von allen diesen Büchern ist mir nur das des Bucelin und jenes des Lazius oder Laz bekannt. Ersteres erschien 1655 und den folgenden Jahren zu Ulm und führt eigentlich den Titel „Germania topo-chrono-stemmato-graphica sacra et prophana“, letzteres wurde zu Basel 1572 gedruckt.*

Während nun Bucelin, Spener und das Harrach'sche Meßbuch berichten, daß Stammvater der Harracher, Przibislaus mit Namen, um das Jahre 1289 Böhmen, seine ursprüngliche Heimat, verlassen und sich mit seiner Familie nach Oesterreich begeben habe, wo diese in kurzer Zeit zu großem Reichthum und Ansehen gekommen sei, so lasse Lazius das Geschlecht aus Steiermark nach Oesterreich, dem Lande, wo es besonders seit dem 16. Jahrhunderte eine wichtige Rolle spielte, kommen.

Daß alle diese Angaben entweder ganz oder doch zum größten Theile unhistorisch

nehistorické, má být stvrzena následujícími mými řádky. Nespolehliví jsou ve svých vývodech o počátcích Harrachů mnohdy i český historik Balbín a také Hoheneck sám, když oba, první ze jmenovaných ve svém díle "Miscellanea historia regni Bohemiae", dec. II., lib. II., p. 3., druhý v už zmíněném "Genealogicko-historickém popisu", 1. díl, s. 312nn. z větší části na autory předchozí navazují.

Veskrze věrohodné, i když toliko zlomkovité informace o předcích dosud tak kvetoucího hraběcího rodu a jejich sídlech přináší teprve vyšebrodský konventuál profesor [Maximilian Millauer](#) ve svém článku "Einige Ahnen der Grafen von Harrach" (tj. "Někteří předkové hrabat z Harrachu" - pozn. překl.), otištěném v Hormayrově časopise "Archiv für Geographie, Historie, Staats- und Kriegskunst", ročník 1820, č. 39 a 40. Tyto informace lze pomocí nejnověji publikovaných souborů historických listin z jižních Čech a Horního Rakouska (rozuměj [Pangerlovy](#) knihy "Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt" v edici Fontes rerum Austriacarum, řada 2., sv. XXIII /1865/ a "Urkundenbuch des Stiftes Goldenkron" v téže edici a řadě sv. XXXVII /1872/, dále Klimeschova studie "Urkunden und Regesten zur Geschichte des Gutes Poreschin" v edici Abhandlungen der königlichen böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften, řada VII., sv. 3 /1889/, konečně pak "Urkundenbuch des Landes ob der Enns", sv. 4.-8. v listinné edici vydávané počínaje roku 1852 sdružením Oberösterreichischer Musealverein) podstatně rozhojnit.

sind, wird sich im Nachfolgenden zeigen. Unzuverlässig in ihren Ausführungen über die Anfänge der Harracher sind vielfach auch der böhmische Geschichtsforscher Balbin und Hoheneck selbst, da sich beide hierin, der erstere in seinem Werke „Miscellanea hist. Boh.“, dec. II., lib. II., p.3., der letztere in der schon angeführten „Genealog- und historischen Beschreibung“, 1. Th., S. 312 ff., vorwiegend an die eben genannten Autoren anschließen.

Durchaus glaubwürdige, wenn auch nur fragmentarische Nachrichten über die Ahnen des jetzt noch blühenden Grafengeschlechtes und über deren Sitze bringt erst der Hohenfurter Konventuale Prof. Maximilian Millauer in seinem Aufsätze „Einige Ahnen der Grafen von Harrach“ *1)

*1) *Abgedruckt in Hormayr's „Archiv für Geographie, Historie, Staats- und Kriegskunst“ 1820, Nr. 39 u. 40.*

Diese Nachrichten lassen sich mit Hilfe der in jüngster Zeit publicirten Urkunden Südböhmens und Oberösterreichs *2) wesentlich erweitern.

*2) *E.Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt (Font. rer. Austr. 2 XXIII) und Urkundenbuch des Stiftes Goldenkron (Font. rer. Austr. 2 XXXVII); Klimesch, Urkunden und Regesten zur Geschichte des Gutes Poreschin (Abhandlungen der k. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, VII. 3); Urkundenbuch des Landes ob der Enns, 4.-8.Band.*

Poněvadž mám k dispozici i dosud neotištěné listiny, týkající se starší historie Harrachů, nezdá se mi zbytečným, když seznámím čtenáře v následujících řádcích s nejstaršími vůbec sídly zmíněného rodu a při této příležitosti shromáždím i všechna mně známá historická data o jeho nejdávnějších příslušnících.

Pokud bereme při výčtu těch sídel ohled nikoli na jejich význam, nýbrž pouze na časovou posloupnost dat, kdy byla poprvé zmíněna, vyvstane nám následující řada jmen: Hora (Horra), Rovné (Ruben), Slavkov (Lagau), Freistadt, Michnice (Michnitz), Hřeben, Mezipotočí (Nespoding), Wels, Seifenburg, Štětkře (Stiks/Stieks), Pührnstein, Čakov (Čekau), Partenstein, Komařice (Komařitz), Drochov (Drochesdorf), Keblany (Keblan), Todně, Petrovice (Petrowitz), Zvíkov (Zwиков), Omlenice (Umlowitz), Gneußenau (Gneußenau), Piberstein, Kvasov (Quassow), Ober-Reut, Skoronice (Gurenitz), Klein-Otten a Markvartice (Maquartitz).

1. Hora (Horra, Hory)

Ta nepatrná víska se zvedá asi hodinu cesty na sever od Rožmberka nad Vltavou (Rosenberg) vysoko nad pravým vltavským břehem, náleží pak k soudnímu okresu Kaplice (Kaplitz) a k farnosti Zátoň (Ottau). Mezi všemi sídly a majetky Harrachů se objevuje v listinách nejdříve, a to v roce 1272 (viz *Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, s. 26*).

Jakkoli nepatrné to místo je a i v dřívějších časech bylo, přece dalo jméno jednomu z nejváženějších hraběcích rodů

Da mir überdies auch ungedruckte, sich auf die älteren Harracher beziehende Urkunden zur Verfügung stehen, so scheint es mir nicht überflüssig zu sein, wenn ich dem Leser im Nachfolgenden die älteren Sitze des erwähnten Geschlechtes vorführe und bei dieser Gelegenheit alle mir bekannten historischen Daten über die ältesten Mitglieder desselben zusammenstelle.

Nimmt man bei der Aufzählung dieser Sitze nicht auf ihre Bedeutung, sondern bloß auf die Zeit Rücksicht, in welcher sie zum ersten Male genannt werden, so ergibt sich folgende Reihenfolge derselben:

Horra (Hora), Ruben (Rovné), Lagau (Slavkov), Freistadt (Cáhlov), Michnitz (Michnice), Hřeben, Nespoding (Mezipotočí), Wels, Seifenburg, Štětkře (Stieks), Pührnstein, Čekau (Čakov), Partenstein, Komařitz (Komařice), Drochesdorf (Drochov), Keblan (Keblany), Todně, Petrowitz (Petrovice), Zwиков (Zvíkov), Umlowitz (Omlenice), Gneußenau, Piberstein, Quassow (Kvasov), Ober-Reut, Gurenitz (Skoronice), Klein-Otten und Marquartitz (Markvartice).

1. Horra (Hory) – S. 160 – S. 169

Dieses ist ein unscheinbares Dörfchen, welches sich etwa eine Stunde nördlich von Rosenberg, am rechten Ufer der Moldau, im Gerichtsbezirke von Kaplitz und in der Pfarre von Ottau erhebt. Unter allen Sitzen und Besitzungen der Harracher erscheint es am frühesten in den Urkunden. *1)

*1) *Im Jahre 1272. Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, S.26.*

So unscheinbar der Ort auch ist und es auch in früheren Zeiten war, so hat er doch einem der angesehensten

celého Rakouska; neboť jméno Harrach, místo něhož byly ostatně nijak vzácně užívány v listinách ze 13. a 14. století i jmenné tvary Horach, Hora a Hor, není ničím jiným než lokálem, tj. 6. skloňovacím pádem podstatného jména "hora", a to v jeho množném čísle, tj. 1. pád "hory", 6. pád "v horách".

Jsou sice ještě jiná místa, jejichž jména ať už skutečně nebo jen zdánlivě souvisejí s rodovým jménem Harrach a z nichž by se snadno mohlo to či ono považovat za původní sídlo Harrachů;

jenže s těmito místy nemá zmíněný rod buď prokazatelně nic společného, anebo v době jeho vstupu na historickou scénu ještě vůbec neexistovala a byla povolána k životu v dobách daleko pozdějších.

Takovým místem je například štýrský zámek Harracheck v krajinné oblasti Sausal, který má Lazius bezpochyby na mysli, když dává Harrachům vzejít právě ze Štýrska. Ti však majiteli tohoto zámku nikdy nebyli, poněvadž po celý středověk se všim všudy náležel arcibiskupství salcburskému (Hochstift Salzburg) a teprve v novější době připadl nejprve náboženskému pozemkovému fondu, poté hrabatům von Fries a jiným vlastníkům (*k tomu viz Janisch, Topographisch-statistisches Lexikon von Steiermark, I., s. 527*).

Jiným takovým místem by mohla být osada Harrachsthal ve farnosti Weitersfelden v hornorakouském Mühlviertelu. Toto místo, které je i středem stejnojmenného panství, bylo však založeno hrabaty z Harrachu teprve v 18. století a po nich nabylo i svého

Grafengeschlechter Oesterreichs den Namen gegeben; denn der Name Harrach, statt dessen übrigens nicht selten auch die Namen Horach, Hora und Hor in den Urkunden des 13. und 14. Jahrhunderts gebraucht wurden, ist nichts anderes als der Local von dem Wort Hory.

Zwar gibt es noch andere Orte, deren Namen mit dem Namen Harrach entweder wirklich oder scheinbar zusammenhängen und von denen man leicht den einen oder anderen für den ursprünglichen Sitz der Harracher annehmen könnte; allein mit diesen Orten kam das bezeichnete Geschlecht nachweisbar entweder gar nie in Berührung, oder sie bestanden zur Zeit des Auftretens des Geschlechtes in der Geschichte noch nicht, sondern wurden erst in einer viel späteren Zeit ins Leben gerufen.

Ein solcher Ort ist beispielsweise das steiermärkische Schloß Harracheck im Sausal, an welches zweifelsohne Lazius gedacht haben wird, als er die Harracher aus Steiermark abstammen ließ. Im Besitze dieses Schlosses sind die Harracher niemals gewesen, sondern es gehörte sammt Zubehör das ganze Mittelalter hindurch dem Hochstifte Salzburg, und erst in neuerer Zeit kam es an den Religionsfond, dann an die Grafen von Fries und an andere Besitzer *2)

*2) *Janisch, Topographisch-statistisches Lexikon von Steiermark, I., S. 527.*

Ein anderer solcher Ort wäre Harrachsthal in der Pfarre Weitersfelden des oberösterreichischen Mühlviertels. Dieser Ort, welcher den Mittelpunkt der gleichnamigen Herrschaft bildet, wurde erst im 18. Jahrhundert von den Grafen von Harrach angelegt und benannt, als dieselben nämlich, ab dem Jahre 1700

jména, když získali (1700, pozn.překl.) velké panství Freistadt. Také ani od jedné ze dvou vsí jménem Harrau, té první z nich ve farnosti Pfarrkirchen a té druhé ve farnosti Rohrbach, v obou případech na území horního Mühlviertelu, nemohli Harrachové přijmout svůj přídomek prostě proto, že se žádná nikdy v majetku toho rodu nenacházela (viz *Pillwein, Geschichte, Geographie und Statistik des Erzherzogthums Oesterreich ob der Enns, I., 194, 201, 358.* - *Strnadt, Versuch einer Geschichte der passauischen Herrschaft im oberen Mühlviertel. In: 20. Bericht des Museum Francisco-Carolinum, s. 170, 180, 192 aj.*).

Poněvadž se všichni první Harrachové objevují jen v listinách jihočeské provenience, lze z toho také jen jižní Čechy považovat za jejich domov. Téhož názoru ostatně byli i oba už zmiňovaní historici Balbín a Hoheneck. Původním sídlem rodu nebyl však žádný z mnoha hradů a tvrzí jižních Čech, nýbrž prostý selský dvorec. A ten nebudeme zas hledat třeba ve statku Hřeben či jinde, ale jen ve vsi Hora, poněvadž jinak by se nejstarší příslušníci rodu nenazvali právě po ní. Jak vyplývá z nejstaršího urbáře rožmberského (rozuměj Truhlář, "Registrum bonum Rosenbergicorum" v edici *Abhandlungen der königlichen böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften, VI. 10, č. 3, s. 29*), nevládli jí Harrachové kolem roku 1379 jako svým rodovým sídlem neomezeně, ale měli ji od Rožmberků propůjčenu jako léno, a to jistě už v čase, kdy se jejich jméno objevuje v písemných pramenech poprvé, tj. v roce 1272. Jak dlouho pak jako rodové sídlo ve vlastnictví Harrachů Hora zůstala, nedá

(Anm.d.Ü) über die große Herrschaft Freistadt geboten. Auch von einem der beiden Dörfer Harrau in der Pfarre Pfarrkirchen und in der Pfarre Rohrbach im oberen Mühlviertel Oberösterreichs kann die Harrach'sche Sippschaft ihren Namen nicht bekommen haben, weil sich beide Dörfer niemals im Besitze dieser Sippschaft befanden. *1)

*1) *Pillwein, Geschichte, Geographie und Statistik des Erzherzogthums Oesterreich ob der Enns, I. 194, 201, 358.* – *Strnadt, Versuch einer Geschichte der passauischen Herrschaft im oberen Mühlviertel, 20. Bericht des Museum Francisco-Carolinum, S. 170, 180, 192, u.a.m.*

Da die ersten Harracher alle nur in südböhmischen Urkunden erscheinen, so kann füglich nur das südliche Böhmen als ihre Heimat gedacht werden. Derselben Ansicht waren übrigens auch schon die beiden Historiker Balbin und Hoheneck. Doch war der Stammsitz des Geschlechtes keine von den vielen Burgen und Festen Südböhmens, wie die erwähnten zwei Historiker meinen, sondern nur ein einfaches Gehöfte. Und dieses letztere haben wir nicht etwa in Hřeben oder anderswo, sondern nur in Horra zu suchen, weil sich sonst die ältesten Mitglieder des Geschlechtes nicht nach diesem Dörfchen benannt haben würden. Wie aus dem ältesten Urbare der Herren von Rosenberg *2) hervorgeht, geboten die Harracher um das Jahr 1379 nicht unumschränkt über ihren Stammsitz, sondern hatten denselben von den Rosenbergnern zu Lehen und werden ihn von den letzteren sicherlich auch schon zur Zeit, da ihr Name zum ersten Male in den Quellen genannt wird, d.i. im Jahre 1272, zu Lehen gehabt haben.

*2) *Truhlář, Registrum bonorum Rosenbergicorum, Abhandlungen der k. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, VI. 10 Nr. 3, S.29.*

se už zjistit. Je pravděpodobné, že jím byla ještě roku 1541, poněvadž v seznamu rožmberských statků, který dal ve zmíněném roce sestavit Petr V. z Rožmberka, zvaný Kulhavý (v originále "Peter V., der Hinkende" - pozn. překl.), není obsažen (viz k tomu Josef Jireček, Statky pánův z Rožmberka. In: Památky archeologické a místopisné, X., s. 343nn.).

Jak už řečeno, je to rok 1272, v němž se Harrachové a jejich rodové sídlo v pramenech objevují poprvé. Jmenovitě dne 19. března toho roku darují bratři Jindřich I. (Heinrich I.) a Vítek (Witek) z Rožmberka cisterciáckému klášteru ve Vyšším Brodě patronátní právo nad kostelem v dolnorakouské osadě Raabs (podle zčeštěné podoby jména pohraničního hradu Ratgoz, což je pozdější Raabs, vzniklo i české označení Rakouska vůbec - pozn. překl.) a mezi jinými svědky na listině o tom vystavené figurují i "Herr Benesch von Horach und seine Brüder Johann und Johann Bohuslaw" (viz Pangerl, "Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt", s. 26). Členové zmíněného rodu z raných dob jeho existence se nedají dovodit z té příčiny, že se příslušníci nižší šlechty v Čechách (a k nim je třeba počítat všechny starší Harrachy) až do poloviny 13. století neužívali ještě nijaký predikát, tj. přídomek, ale spokojili se psaním pouhého svého křestního jména (takže to, co je psáno v Hoheneckem uváděném titulu "Thurnier-Buch", foliant 76, o jakémsi Tomášovi z Harrachu /Thomas von Harrach/ k roku 1156, je veskrze vymyšleno /durchgehends aus der Luft gegriffen/). Není vůbec

Wie lange sie dann im Besitze dieses ihren (sic!) Stammsitzes geblieben sind, ist nicht mehr zu ermitteln. Wahrscheinlich ist es, daß sie es noch 1541 waren, da die Ortschaft in dem Rosenberg'schen Güterverzeichnisse, welches Peter V., der Hinkende, von Rosenberg in dem genannten Jahre anlegen ließ, nicht enthalten ist. *3)

*3) S. Josef Jireček, Statky pánův z Rožmberka, Památky arch. A místop. X. S.343 ff.

Wie schon gesagt worden, so ist es das Jahr 1272, in welchem die Harracher und ihr Stammsitz zum ersten Male in den Quellen genannt werden. Am 19. März dieses Jahres schenken nämlich die Brüder Heinrich I. und Witek von Rosenberg dem Zistercienserkloster Hohenfurt das Patronatsrecht über die Kirche zu Raabs in Niederösterreich, und in der hierüber ausgestellten Urkunde erscheinen unter anderen Zeugen auch „Benesch von Horach und seine Brüder Johann und Johann Bohuslaw“ *4)

*4) Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, S.26.

Mitglieder des bezeichneten Geschlechts aus einer früheren Zeit lassen sich aus dem Grunde nicht nachweisen, weil sich die Angehörigen des niederen Adels in Böhmen (und zu einem solchen zählten ja die älteren Harracher alle) bis zur Mitte des 13. Jahrhunderts noch keines Prädicates zu bedienen pflegten, sondern sich mit der Schreibung des bloßen Vornamens begnügten. *1)

*1) Was in dem von Hoheneck angeführten „Thurnier-Buch“, Fol.76 über einen Thomas von Harrach zum Jahre 1156 erzählt wird, ist demnach durchgehends aus der Luft gegriffen.

Es ist übrigens nicht unwahrscheinlich, daß jener Benesch, der zwischen den Jahren

nepravděpodobné, že onen Beneš, který v letech 1259-1261 zastával úřad purkrabího na hradě Rožmberku, je s výše zmíněným Benešem z Harrachu totožný (viz Pangerl, cit. d., s. 6, 7, 8, 12, 13). Jisté je však, že týž byl ještě roku 1291 naživu, zatímco jména jeho bratří Jana a Jana Bohuslava nacházíme v písemných pramenech toliko do roku 1274 (viz Pangerl, cit. d., s. 28 a 46). Ve stejné listině, v níž se setkáváme s Benešem z Harrachu naposledy, se poprvé objevují dva jiní Harrachové, bratři Alběr (Albero) a Budislav (Budilaus), kteří později vystupují častěji také pod jmény důvěrně zdrobnělými, tj. Elblin a Buzek. Listina pochází z roku 1291 a Smil z Nových Hradů (Smil von Gratzen) postupuje jejím prostřednictvím klášteřu vyšebrodskému kostel v Rychnově (v originále "in Deutsch-Reichenau", rozuměj v Rychnově u Nových Hradů -pozn. překl.). Alběr a Budislav měli ostatně ještě jednoho bratra, který nosil jméno Jakob či Jaklin. Není známo, či synové tito tři Harrachové byli. Pro tu okolnost však, že druhý z nich se jmenoval Budislav či Buzek a ve středověku bylo něčím obvyklým, aby druhorozený dostal své jméno po otci, mám sklon předpokládat, že byli syny výše zmíněného už Jana Bohuslava či Buzka. Jsou to zakladatelé oné hlavní rodové větve Harrachů, která vlastnila statky většinou v jižních Čechách, zatímco tři jiní bratři jejich rodu, totiž Dětrich Beneš (Theodorich, také Dietrich Benesch), Buzek a Bohuněk založili rakouskou hlavní větev Harrachů. Bratři posledně jmenovaní se zdají být s ohledem na jméno Dětrich Beneš, které nesl nejstarší z nich, syny onoho Beneše, o kterém nacházíme

1259 und 1261 das Amt eines Burggrafen von Rosenberg bekleidet hatte, identisch ist mit dem oberwähnten Benesch von Harrach. *2)

*2) *Pangerl, a.a.O., S. 6, 7, 8, 12, 13.*

Sicher ist aber, daß dieser noch im Jahre 1291 lebte, während seine Brüder Johann und Johann Bohuslaw nur bis zum Jahre 1274 genannt werden. *3)

*3) *Pangerl, a.a.O., S.28 und 46.*

In derselben Urkunde, in welcher wir dem Benesch von Harrach zum letzten Male begegnen, erscheinen zum ersten Male zwei andere Harracher, die Brüder Albero und Budilaus, welche später öfters auch mit den Kosenamen Elblin und Buzek bezeichnet werden. Die Urkunde stammt aus dem Jahre 1291, und es tritt mittels derselben Smil von Gratzen dem Stifte Hohenfurt die Kirche in Deutsch-Reichenau ab. *4)

*4) *Pangerl, a.a.O., S.45 und 46.*

Albero und Budilaus hatten übrigens noch einen Bruder, welcher den Namen Jakob oder Jaklin führte. Wessen Söhne diese drei Harracher waren, ist ungewiß. Wegen des Umstandes jedoch, daß der zweite von ihnen, Budilaus oder Buzek hieß und im Mittelalter es gebräuchlich war, den Zweitgeborenen nach dem Vater zu benennen, wäre ich geneigt anzunehmen, daß sie von dem obgenannten Johann Bohuslaw oder Buzek abstammten. Sie sind die Ahnherren jenes Hauptzweiges ihres Geschlechts, der zumeist nur in Südböhmen begütert blieb, während drei andere Brüder ihres Geschlechtes, Dietrich (Theodorich, auch Dietrich Benesch), Buzek und Bohuněk, den österreichischen Hauptzweig der Harracher begründeten. Die letztgenannten Brüder scheinen mit

zmínky v listinách z let 1272-1291 (viz Pangerl, cit. d., s. 45 a 46). V prvních deseti letech 14. století získali mnohá z rožmberských lén kolem Freistadt a jejich potomci se osvědčili jako zdatní hospodáři znalí zisku a dokázali tak nabýt v Horních Rakousích i jiných jmění. Náhlé přesídlení jistého Přibyslava či Přibíka z Harrachu z Čech do Rakouska, k němuž mělo dojít podle tvrzení Bucelinova, Spenerova, Balbínova i Hoheneckova kolem roku 1289, je rozhodně nehistorické (Nějaký Harrach jménem Přibík se kolem roku 1289 a ještě dlouho potom nevyskytuje. Jak mohlo být do staré harrachovské mešní knihy se zřejmou rozpustilou drzostí připsáno, že někdo takový v roce 1289 zemřel a "in der Closter zu Wittingau in Böheim bey seiner Stüftung begraben leyt" /tj. "leží pochován při své nadaci v treboňském klášteře v Čechách"/, je mi dokonale záhadou. Jak známo, byla totiž kanonie v Třeboni založena přece až v roce 1367 bratřími Petrem, Joštem, Oldřichem a Janem z Rožmberka /v originále, Peter, Jodok, Ulrich und Johann von Rosenberg' - pozn. překl./ Viz Borový, Libri erectionum I., s. 62). Ze tří výše zmíněných bratří Alběře, Budslava a Jakuba byl ten první, jehož chci nazývat Alběrem I., osobou v jižních Čechách všeobecně známou a váženou. Dokazuje to relativně velké množství listin, v nichž se jeho jméno objevuje. Jako ministeriál Smila z Nových Hradů byl se svým bratrem Budislavem (Budyloius) a jinými urozenými muži přítomen dne 12. července 1293 v Soběslavi (v originále "Soběslau"! - pozn. překl.) smírnému řešení sporu, který spolu vedli

Rücksicht auf den Namen Dietrich Benesch, welchen der älteste von ihnen führte, Söhne jenes Benesch gewesen zu sein, dessen in den Urkunden der Jahre 1272 bis 1291 Erwähnung geschieht. Sie erwarben im ersten Decennium des 14. Jahrhunderts viele von den Rosenberg'schen Lehen um Freistadt, und ihre Nachkommen wußten sich als kluge Oekonomen und Geldmänner nach und nach auch in den Besitz anderer Güter in Oberösterreich zu setzen. Eine plötzliche Uebersiedelung eines Přibislaw oder Přibik von Harrach aus Böhmen nach Österreich, welche Uebersiedelung nach der Behauptung Bucelin's, Spener's, Balbin's und Hoheneck's um das Jahr 1289 stattgefunden haben soll, ist entschieden unhistorisch. *1)

**1) Einen Harracher des Namens Přibik hat es um das Jahr 1289 und auch noch lange darnach nicht gegeben. Wie in das alte Harrach'sche Meßbuch mit einer gewissen kecken Zuversicht verzeichnet werden konnte, daß ein solcher im Jahre 1289 gestorben ist und „in dem Kloster zu Wittingau in Böheim bey seiner Stüftung begraben leyt“, ist mir vollends ein Räthsel. Bekanntlich wurde die Kanonie in Wittingau erst im Jahre 1367 von den Brüdern Peter, Jodok, Ulrich und Johann von Rosenberg gegründet. Borovy, Lib. Erectionum I. p. 62.*

Von den drei erwähnten Brüdern Albero, Budilaus und Jakob war der erstere, den ich Albero I. nennen will, eine in Südböhmen allgemein bekannte und angesehene Persönlichkeit. Dies beweisen die verhältnismäßig vielen Urkunden, welche seinen Namen tragen. Als Ministeriale Smil's von Gratzen war er mit seinem Bruder Budilaus (Budyloius) und anderen Edelleuten am 12. Juli 1293 in Soběslau anwesend, als daselbst der zwischen dem Stifte Hohenfurt und den Söhnen Heinrich's von Kosowa-Hora wegen des Gutes Hörtitz geführte Streit gütlich beigelegt wurde. *2)

vyšebrodský klášter a synové Jindřicha z Kosovy Hory (viz Pangerl, cit. d. s. 55 a 56 a Emler, Regesta II., č. 1623). Od roku 1300 se s ním i s jeho bratry setkáváme ve službách Rožmberků. Jindřich I. z Rožmberka zdědil v té době hrad a zboží krumlovské po posledních z ratolestí krumlovské větve rodu Vítkovců (Witigonen) a prodal ves Světlík (Kirchsschlag), která byla součástí krumlovského zboží, Oldřichovi z Vyšného (Ulrich von Weichseln). Aby si tím snad nový majitel neosoboval i patronátní právo nad tamním kostelem, který patřil už od roku 1258 klášteru ve Schläglu, jakož i vlastnické právo na velkou přílehlou faru, cítil se Rožmberk pohnut k tomu, aby vystavil 9. května 1300 listinu, v níž vyznává, že mu nijaké právo na řečený kostel ani na žádnou jeho dotaci nenáleží. Mezi mnoha svědky té listiny jsou jmenováni i tři bratři "Elblinus, Busco und Jaclinus von Horrach" (tj. "Albeřík, Buzek a Jakoubek z Horrachu" - pozn. překl.). Viz Urkundenbuch d. L. ob der Enns, IV. 344 a Emler, Regesta II., č. 1623. Z listiny vyplývá, že poslední z krumlovských Vítkovců, totiž Vok II., byl už v roce 1300 mrtev a že se jeho dědictví už toho roku nachází v rukou Jindřicha I. z Rožmberka. V tom smyslu je třeba opravit, co praví o roce úmrtí Voka II. a o době převzetí dědictví po něm Rožmberky Pangerl ve svém pojednání "Die Witigonen" /Archiv f. Österr. Geschichte, LI., s. 551 a 552/. Čtyři dny nato, jmenovitě dne 13. května 1300, se všichni tři bratři nacházejí v Krumlově, kde svědčí vedle jiných příslušníků šlechty tomu, že Jindřich I. z Rožmberka daruje klášteru ve Schläglu patronátní právo nad kostelem frymburským a

*2) Pangerl, a.a.O., S. 55 und 56. – Emler, Regesta II. Nr.1623.

Seit dem Jahre 1300 treffen wir ihn sammt seinen Brüdern in Rosenberg'schen Diensten. Heinrich I. von Rosenberg hatte um diese Zeit die Burg und das Gut Krumau nach dem letzten Sprossen des Krumauer Zweiges der Witigonen geerbt und das Dorf Kirchs Schlag, welches einen Bestandteil des Krumauer Gutes gebildet hatte, an Ulrich von Weichseln verkauft. Damit sich der neue Grundherr von Kirchs Schlag nicht etwa auch das Patronatsrecht über die dortige Kirche, welches seit dem Jahre 1258 dem Stifte Schlägel gehörte, und die Herrschaft über das Pfarrgut anmaße, bewog ihn der Rosenberger dazu, am 9. Mai 1300 eine Urkunde auszustellen, worin er bekennt, daß ihm sowohl auf die besagte Kirche als auch auf deren Dotation kein Recht zustehe. Unter den vielen Zeugen dieser Urkunde werden auch die drei Brüder „Elblinus, Busco und Jaclinus von Horrach“ genannt. *3)

*3) *Urkundenbuch d. L. ob der Enns, IV.344 – Emler, Regesta II. Nr.2766. Aus dieser Urkunde geht hervor, daß der letzte Krumauer Witigone, Wok II., im Jahre 1300 bereits todt war und daß sich damals sein Erbe schon im Besitze Heinrich's I. von Rosenberg befand. Dem entsprechend ist das, was Pangerl in seiner Abhandlung „Die Witigonen“ (Archiv f. österr. Geschichte, LI S.551 und 552) über sein Todesjahr und über die Zeit seiner Beerbung durch die Rosenberger sagt, zu berichtigen.*

Vier Tage später, nämlich am 13. Mai 1300 befanden sich alle drei Brüder in Krumau, wo sie nebst anderen Edelleuten bezeugten, daß Heinrich I. von Rosenberg dem Kloster Schlägel das Patronatsrecht über die Friedberger Kirche geschenkt und diese mit dem großen und dem kleinen

zajišťuje témuž klášteru tam ve Frymburku i velký a malý desátek, 1. července téhož roku 1300 pak asistují coby svědkové při vypravení listiny, kterou Dominik z Pasovar (von Passern) upisuje kostelu ve Světlíku a klášteru Schlägl třetí část vsi Pasovary, zvané německy Passern či Passauerschlag, nadto pak 110 vídeňských feniků ročního nájmu ze svého "am Walde beim Teiche gelegenen Mühle" (tj. "v lese při rybníce ležícího mlýna" - pozn. překl.). K tomu viz i rukopis "Wenzel Zypffer's Copialbuch vom Jahre 1593", foliant 8, jak je chován v archívu kláštera Schlägl a [Pröllova](#) kniha "Geschichte von Schlägl", s. 34. Tři Harrachové jsou tu psáni "Elblinus, Budilaus, Taclinus fratres de Horach". Jak vůbec může být v té listině jmenován mezi svědky i nějaký "dominus Woko de Khrumaw", je mi nevysvětlitelným; pravděpodobně jde o omyl v dataci.

I v následujícím čase se setkáváme s Alběrem I. z Harrachu většinou jen v takových pramenech, které se týkají kláštera Schlägl či jeho far ve Frymburku a Světlíku. Dne 1. září 1306 svědčí spolu se dvěma svými syny, Verněrem a Janem (v originále "Wernher und Johann" - pozn. překl.), jakož i s několika příslušníky horonorakouské šlechty tomu, že Gertruda z Ludwigsdorfu (Gertrude von Ludwigsdorf) přepisuje zmíněnému klášteru přednostní vlastnictví léna v Loh (v originále "Oberlehne zu Loh" - pozn. překl.). K tomu viz Urkundenbuch des Landes ob der Enns, IV., 509. Dne 7. prosince 1313 nachází se Alběr I. coby maršálek rožmberský ("als Marschall von Rosenberg") spolu se svým bratrem

Zehent in Friedberg dotiert habe *1), und am 1. Juli desselben Jahres fungirten (sic!) sie als Zeugen bei der Ausfertigung der Urkunde, durch welche Dominik von Passern der Kirche in Kirchsschlag und dem Kloster Schlägel den dritten Theil des Dorfes Passern oder Passauerschlag und überdies 110 Wiener Pfenninge jährlichen Zinses von seiner „am Walde beim Teiche gelegenen Mühle“ verschrieben hatte *2)

*1) *Urkundliche Beilage I)*

*2) *Wenzel Zypser's Copialbuch vom Jahre 1593, Fol. 8 (Manuscript im Schlägeler Stiftsarchiv.) – Pröll, Geschichte v. Schlägl, S. 34 – Die drei Harracher werden hier „Elblinus, Budislaus, Taclinus fratres des Horach“ geschrieben. Wie übrigens in dem Schriftstücke auch ein „dominus Woko de Khrumaw“ unter den Zeugen genannt werden kann, ist mir unerklärlich; wahrscheinlich liegt ein Irrtum in der Datirung vor.*

Auch in der Folgezeit begegnen wir Albero I. von Harrach zumeist nur in solchen Urkunden, die sich auf das Stift Schlägel oder dessen Pfarren Friedberg und Kirchsschlag beziehen. Am 1. September 1306 bezeugte er nebst zweien seiner Söhne, Wernher und Johann, und nebst einigen Edlen aus Oberösterreich, daß Gertrud von Ludwigsdorf dem erwähnten Stifte das Oberlehen zu Loh verschrieben habe. *3)

*3) *Urkundenbuch des Landes ob der Enns, IV. 509.*

Am 7. December 1313 befand er sich als Marschall von Rosenberg mit seinen Brüdern Buzek von Lagau und Jakob in Friedberg, wo ein wegen des Besitzrechtes über die dortige Kirche zwischen den Klöstern Schlägel und Ostrow entstandener

Buzkem ze Slavkova (Buzek von Lagau) a Jakubem (Jakob) ve Frymburku (Friedberg), kde byl urovnán spor, vzniklý v souvislosti s vlastnickými právy na tamější kostel mezi kláštery schläglským a ostrovským (Ostrow). I když ten kostel či kaple, jíž je téměř výhradně nazýván v listinách oněch dávných dnů, od roku 1300 nominálně v majetku kláštera ve Schläglu, měl na něho právo i benediktinský klášter v Ostrově (jeho zbytky dodnes nacházíme na ostrově v řečišti Vltavy u dnešní Davle - pozn. překl.); je totiž pravděpodobné, že byl založen mnichy z probošství v Zátoni (Ottau), náležejícímu rovněž pod svrchovanost ostrovského kláštera. Pražský biskup Jan IV. z Dražic (v originále "Johann von Prag" - pozn. překl.), jemuž náleželo rozhodnutí ve věci zmíněného sporu na prvním místě, vyslal do Frymburka k jejímu prozkoumání zvláštní komisi, sestávající z arciděkana provincie bechyňské (Bechiner Provinz) Karla, dále z rožmberského purkrabího Václava z Vyšného (v originále "Wenzel von Rosenberg" - pozn. překl.) a z Bohuslava z Malovic (Bohuslaw von Malowitz), k nimž se pak mezi jinými přidružili i naši tři Harrachové. Ve Frymburku se komise vyslovila ve prospěch právních nároků kláštera ve Schläglu, přičinila však zároveň i ustanovení, že ostrovský klášter musí být odškodněn ze strany schläglského probošta a konventu roční rentou ve výši 400 pasovských denárů. - Dne 6. února 1317 se Alběř zaručuje spolu se svým bratrem Budislavem z Horachu (Budilaus von Horach) a s Mikulášem (Nikolaus) a Buzkem z Vyšného (von Weichseln) za Liebharda, faráře ve Světlíku, že ten z příjmů, jež ze

Streit beigelegt wurde. Wenn auch diese Kirche oder Kapelle, wie sie fast durchgehends in den Urkunden jener fernen Tage genannt wird, seit dem Jahre 1300 nominell dem Stifte Schlägel gehörte, so besaß doch auch das Benediktinerstift Ostrow ein Recht auf dieselbe; denn es ist wahrscheinlich, daß sie von den in der Ostrower Probstei Ottau oder Záton stationirten Mönchen angelegt worden war. Bischof Johann von Prag, dem die Entscheidung des Streites in erster Linie zukam, sandte zur Untersuchung der Streitsache eine eigene Commission, bestehend aus dem Archidiacon der Bechiner Provinz, Karl, dem Burggrafen Wenzel von Rosenberg und Bohuslaw von Malowitz, welchen sich unter anderem auch unsere drei Harracher anschlossen, nach Friedberg. Hier sprach sich die Commission für Schlägels Rechtsansprüche aus, doch traf sie zugleich auch die Verfügung, daß das Ostrower Kloster durch eine jährliche Rente von 400 Passauer Denaren von Seite des Probstes und des Conventes (sic!) von Schlägel entschädigt werden müsse. *1)

**1) Urkundliche Beilage IV.*

Am 6. Februar 1317 verbürgte er sich zugleich mit seinem Bruder Budilaus von Horach und mit Nikolaus und Buzek von Weichseln für Liebhard, Pfarrer von Kirchs Schlag, daß dieser von den Einkünften, die er aus seiner Pfarre bezog, jährlich 4 Schock Groschen nach Schlägel abliefern werde, *2), und am 5. August desselben Jahres fungirte er als Marschall von Rosenberg nebst seinem Bruder Buzek von Lagau, nebst seinen Söhnen Ulrich, Wernher, Johann und Benesch und nebst vielen anderen als Zeuge in einer Schenkungsurkunde des Burggrafen Wenzel von Rosenberg für die Kirche in Friedberg. *3)

**2) Wenzel Zypser's Copialbuch vom Jahre 1593, Fol. 22 b. (Manuskript im*

své fary má, odvede ročně 4 kopy grošů do Schläglu (viz k tomu už citovaný rkp. "Wenzel Zypfer's Copialbuch vom Jahre 1593, fol. 22 b) a 5. srpna téhož roku je opět coby maršálek rožmberský uveden vedle svého bratra Buzka ze Slavkova, svých synů Oldřicha (Ulrich), Vernéře, Jana a Beneše a mnoha ještě jiných jako svědek na jedné listině, jíž zmíněný také už purkrabí Václav z Vyšného obdarovává kostel ve Frymburku. Naposledy je Alběr I. z Harrachu jmenován v jedné listině z 21. prosince 1325, na základě které Petr I. z Rožmberka zastavuje Bohuňkovi z Harrachu vsi Cetviny (Zettwing, na listině "Zetbunne") a Mikoly (Migolz, na listině "Nicolts") za 83 marek čistého stříbra (viz Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, s. 71). Zdá se, že ten rok nijak dlouho nepřežil. Měl čtyři syny, jak už také byli také zmíněni: totiž Oldřicha, Vernéře, Jana a Beneše. První jmenovaný byl roku 1317 šafářem v Rožmberku nad Vltavou a já ho mám za totožného s oním Oldřichem, který v následujících letech užíval predikátu "z Drochova" (von Drochau); poslední tři z jmenovaných považují pak za stejnojmenné osoby, označované v pozdějších listinách jihočeských přídomky "ze Štěkře", "z Čakova" a "z Komaric".

O Alběrově bratru Budislavovi či Buzkovi, toho jména Druhém (II.), dá se ještě kromě už svrchu o něm řečeného dodat, že kolem roku 1305 zarazil své sídlo na dvorci v Louce (Laukka, Lůkov, dnešní Slavkov) a podle toho místa od té doby uváděl i svůj přídomek. Dal zde vystavět kapli, vysvěcenou se svolením schläglského probošta Ulricha dne 10. září 1313 biskupem Přibyslavem ze

Stiftsarchive zu Schlägel))

**3) Urkundliche Beilage V.*

Zum letzten Male wird Albero I. von Harrach in einer Urkunde vom 21. December 1325 genannt, durch welche Peter I. von Rosenberg dem Bohuňek von Harrach die Dörfer Zetwing (Zetbunne) und Migolz (Nicolts) für 83 Mark löthigen Silbers versetzt hatte. *4)

**4) Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, S. 71.*

Dieses Jahr scheint er nicht lange überlebt zu haben. Er hatte vier Söhne: Ulrich, Wernher, Johann und Benesch. Der erstgenannte von ihnen war 1317 Schaffner in Rosenberg, und ich halte ihn für identisch mit jenem Ulrich, der in der Folgezeit das Prädicat „von Drochau“ führte; die letztgenannten drei aber halte ich für jene gleichnamigen Persönlichkeiten, die in späteren Urkunden des südlichen Böhmens „von Štěkře“ (Stieks), „von Čekau“ und „von Komaritz“ zubenannt werden.

Ueber Alberos I. Bruder Budilauus oder Buzek, dieses Namens den Zweiten, wäre, abgesehen davon, was schon oben über ihn gesagt worden, noch zu berichten, daß er um das Jahr 1305 seinen Sitz in dem Edelhofe zu Lagau (Laukka, Lůkov, Slavkov) aufgeschlagen hatte, nach welchem Edelhofe er sich fortan vorwiegend zu benennen pflegte. Hier hatte er eine Capelle bauen lassen, die mit Einwilligung des Probstes Ulrich von Schlägel am 10. September 1313 vom Bischofe Přibislaw von Zator, den der Prager Bischof Johann dazu bevollmächtigt hatte, eingeweiht wurde. Diese Capelle blieb bis zum Jahre 1362 eine Filiale der Pfarrkirche in Kirchs Schlag, und es durften in ihr mit Ausnahme des täglichen Officiums keine kirchlichen Functionen stattfinden. *1)

**1) Urkundenbuch d. L. ob der Enns, V.*

Zátoru, zplnomocněnému k tomu pražským biskupem Janem z Dražic. Tato kaple zůstala až do roku 1362 filiálkou farního kostela ve Světlíku a nesměla plnit kromě denního officia nijaké církevní (kostelní) funkce (viz k tomu Urkundenbuch ob der Land ob der Enns, V. 109, Emler, Regesta III., s. 65, Pröll, Geschichte des Stiftes Schlägl, s. 48 a [Mardetschläger](#), Geschichte des Rittergutes und der Pfarre Lagau, MVGDDB XX., s. 325 a 326. Co autor pojednání posledně jmenovaného píše o někdejších majitelích Slavkova a zejména pak o Buzkovi II., postrádá navzdory "dlouholetým bádáním" /„langjährigen Forschungen"/, o něž se jeho vývody údajně opírají, z větší své části historického podkladu. V rozhodném rozporu s historickou pravdou například stojí, že by Buzek ze Slavkova a jeho potomci byli snad přičítáni k panskému stavu /tj. nikoli k nižšímu rytířskému - pozn. překl.) a vešli "in verwandschaftliche Beziehungen mit dem Dynastengeschlechte der Witkonen" (tj. 'v příbuzenské svazky s dynastií Vítkovců' - pozn. překl./). I pro kolonizaci, resp. germanizaci jižních Čech má Buzek II. svůj význam. Cisterciáctví mniši ze Zlaté Koruny (Goldenkron) založili jako první průkopníci vzdělanosti kolem roku 1311 jednu z obou vsí Smědeč (Groß-Zmietsch) a Smědeček (Klein-Zmietsch), pravděpodobně tu druhou právě jmenovanou (novam foundationem dictam in Smýdz), dne 13. března roku 1311 pak ji svěřili právě jemu v ochranu a starost o její další rozvoj, začož mu zajistili polovinu úroku z pozemků nově založené vsi plynoucího (Grundzins) a také desátek v ní (viz Pangerl, Urkundenbuch

109. – Emler Regesta III. p. 65. – Pröll, *Gesch. des Stiftes Schlägl*, S. 48. – Mardetschläger, *Gesch. des Rittergutes und der Pfarre Lagau, Mittheilungen d. V. f. Gesch. d. Deutschen in Böhmen*, XX. S. 325 und 326. – *Was der letztgenannte Autor über die ehemaligen Besitzer von Lagau überhaupt und insbesondere über Buzek II. schreibt, entbehrt trotz der „langjährigen Forschungen“, auf welchen sein Aufsatz angeblich beruht, zum großen Theile einer historischen Begründung. Im entschiedenen Widerspruche mit der geschichtlichen Wahrheit ist es beispielsweise, wenn Buzek von Lagau und seine Descendenten zum Herrenstande gezählt und in „verwandschaftliche Beziehungen mit dem Dynastengeschlecht der Witkonen“ gebracht werden.*

Auch für die Colonisirung, beziehungsweise Germanisierung des südlichen Böhmens hat Buzek II. seine Bedeutung. Die Cisterciensermönche von Goldenkron hatten als echte Pionniere der Cultur um das Jahre 1311 eines von den beiden Dörfern Zmietsch, wahrscheinlich Klein-Zmietsch (novam foundationem dictam Smýdz), angelegt, und betrauten ihn am 13. März des genannten Jahres mit dem Schutze und der Sorge für die weitere Entwicklung der neuen Anlage, wofür ihm die Hälfte des Grundzinses und des Zehents in dieser Anlage zugesichert wurde. *2)

*2) Pangerl, *Urkundenbuch des ehemaligen Stiftes Goldenkron*, S. 51 und 52).

Ueberdies besaß er in dem Goldenkroner Dorfe Ahorn einen Meierhof, welchen er vor dem 8. Jänner 1326 seinem Bruder Jakob verkauft hatte. *3)

*3) Pangerl, *a. a. O.*, S. 74 – *Hier erscheint er irrthümlicherweise unter dem Namen Vnsco.*

des ehemaligen Stiftes Goldenkron, s. 51 a 52). Nadto vlastnil ve vsi Záhorkov (Ahorn), náležející rovněž zlatokorunskému klášteru, hospodářský dvůr, který před 8. lednem 1326 prodal svému bratru Jakobovi (viz Pangerl, cit. dílo, s. 74 - objevuje se tu omylem jmenován jako Vnsco!). Dále o něm víme ještě jen toliko, že fungoval jako svědek při vyhotovení listin z let 1305, 1312, 1325 a 1331 (viz přílohy II. a III. tohoto pojednání a dále Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, s. 71 a Pröll, Geschichte des Stiftes Schlägl, s. 46, pozn. 2), že v roce posledně jmenovaném byl tudíž dosud naživu a že po sobě zanechal čtyři syny: Viléma (Wilhelm), Buzka, Přibíka (zdrobněle také Přiblein!) a Nedamíra. Pokud jde o Jakuba z Harrachu, byla o něm řeč už v listinách výše uvedených, které ho zmiňují. Dalo by se snad ještě dodat, že to on byl jedním z mnoha Harrachů, kteří dne 21. prosince 1325 svědčili listině, kterou Petr I. z Rožmberka dává Bohuňkovi z Harrachu do zástavy vsi Cetviny a Mikoly (viz Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, s. 71), a že 8. ledna 1326 ještě žil, poněvadž toho dne prodal, jak už také výše zmíněno, klášteru ve Zlaté Koruně hospodářský dvůr v Záhorkově (viz Pangerl, Urkundenbuch des ehemaligen Stiftes Goldenkron, s. 74). Jeho žena a paní domu se jmenovala Markéta (Margareta). Z okolnosti, že v roce 1369 jsou jeho duše, jakož duše jeho paní "poručeny" ("anempfohlen") krumlovským minoritům, vyplývá, že byli v tom roce už oba mrtvi (k tomu viz Emler, Dvě nekrologia Krumlovská. In: Sitzungsberichte der königlichen böhmischen Gesellschaft der

Ferner wissen wir von ihm nur noch, daß er bei der Ausfertigung von Urkunden aus den Jahren 1305, 1312, 1325 und 1331 als Zeuge fungirt hatte, *4) daß er somit in dem letztgenannten Jahre noch am Leben war, und daß er vier Söhne, Wilhelm, Buzek, Přibik oder Přiblein und Nedamir, hinterließ. *4) *Urkundliche Beilagen II. und III. – Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, S. 71. – Pröll, Gesch. des Stiftes Schlägl, S. 46, Anm. 2.*

Was Jakob von Harrach betrifft, so wurde oben bereits auf die meisten Urkunden, in denen seiner Erwähnung geschieht, hingewiesen. Nachzutragen wäre nur noch, daß auch er einer von den vielen Harrachern war, die am 21. Dec. 1325 bezeugten, daß Peter I. von Rosenberg dem Bohuňk von Harrach die Dörfer Zetwing und Migolz versetzt habe, *5) und daß er am 8. Jänner 1326 noch lebte, indem er an diesem Tage den von seinem Bruder Buzek erkauften Meierhof in Ahorn an das Stift Goldenkron verkaufte. *6)

*5) *Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, S. 71.*

*6) *Pangerl, Urkundenbuch des ehemaligen Stiftes Goldenkron, S. 74.*

Seine Hausfrau hieß Margareta. Aus dem Umstande, daß im Jahre 1369 sowohl seine Seele als auch die Seele dieser seiner Hausfrau den Minoriten in Krumau „anempfohlen“ worden sind, geht hervor, daß sie beide in dem genannten Jahre bereits todt waren. *1)

*1) *Emler, Dvě nekrologia Krumlovská, Sitzungsberichte der k. Böhmisches Gesellschaft der Wissenschaften 1887, S. 220.*

Ob sie eine Nachkommenschaft hinterließen, ist ungewiß.

Wissenschaften 1887, s. 220). Zdali po sobě zanechali nějaké potomstvo, není známo.

Nedá se ani s jistotou udat, kdo bezprostředně po třech výše jmenovaných Harraších či Harrachěřích spravoval šlechtický dvůr a ves "v Horách". Domnívám se, že to byl Oldřich, nejstarší ze synů Alběře I.; týž totiž vlastnil, pokud jej alespoň ztotožňujeme s Oldřichem Drochovským (v originále "mit Ulrich dem Drochauer" - pozn. překl.), nemovitosti v bezprostřední blízkosti řečené vsi. Predikát "z Drochova" ("von Drochaw") či "Drochovský" "Drochovec" ("Drochawecz") uvádí Oldřich prokazatelně teprve od roku 1349 (viz Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, s. 98). Místo, odkud si jej propůjčil, je ves Drochov (Drochesdorf) na jih od Kaplice. Nadto mu musela náležet přinejmenším část sousední vsi Květoňov (Steinbach, ve starých listinách Kwietonow či i Quietkow!), poněvadž se střídavě psal i po ní (viz Pangerl, cit. dílo, s. 123, 124, 136, 137, 138, 143, 144 a Klimesch, Urkunden und Regesten zur Geschichte des Gutes Poreschin, s. 10, 12 a 20). Ze svých usedlostí daroval farnímu kostelu v Rožmberku nad Vltavou jednu, hned při řece mezi vesnicemi Koryta (Nirschlern) a Hora ležící louku (1361) a klášteru vyšebrodskému pak listinou ze dne 24. dubna 1368 (viz Pangerl, cit. dílo s. 123 a 143) připsal k věčné spáse duše dvě poplatná léna (Zinsholden) ve vsi Zdíky (Siegesdorf). Naproti tomu koupil dne 25. července 1364 od Jana z Voděrad (Johann Woděrad) ves Omleničku (Klein-Umlowitz), kde si později jeho potomci zbudovali tvrz (viz Klimesch, cit. dílo s. 13 a 14). Pokud vím, je to

Wer unmittelbar nach den drei oben besprochenen Harrachern den Edelhof und das Dorf Horra in seiner Gewalt hatte, läßt sich nicht mit Bestimmtheit angeben. Ich vermuthe, daß es Ulrich, der älteste Sohn Alberos I. war; denn derselbe besaß, wofern er mit Ulrich dem Drochauer identisch ist, Liegenschaften in der unmittelbarsten Nähe des erwähnten Dorfes. Das Prädicat „von Drochaw“ (Drochaw) oder „Drochauer“ (Drochowecz) führte er nachweisbar erst seit dem Jahre 1349. *2)

*2) *Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, S. 98.*

Der Ort, von welchem er dieses sein Prädicat geliehen, ist das Dorf Drochesdorf im Bezirke und südlich von Kaplitz. Ueberdies muß er auch wenigstens einen Theil des benachbarten Dorfes Steinbach (Kwietnonow, Quietkow) in seiner Gewalt gehabt haben, weil er sich abwechselnd auch nach diesem Dorfe zu benennen pflegte. *3)

*3) *Pangerl, a.a. O. S. 123, 124, 136, 137, 138, 143, 144. – Klimesch, Urkunden und Regesten zur Gesch. des Gutes Poreschin, S. 10, 12, 20.*

Von seinen Besitzungen schenkte er der Pfarrkirche in Rosenberg eine an der Moldau, zwischen Nirschlern und Horra liegende Wiese (1361), und dem Stifte Hohenfurt verschrieb er zu einem ewigen Seelgeräthe zwei Zinsholden in Stiegesdorf (24. April 1368). *4)

*4) *Pangerl, a. a. O., S. 123 und 143.*

Dagegen kaufte er am 25. Juli 1364 von Johann Woděrad das Dorf Klein-Umlowitz, wo sich seine Nachkommen später eine Feste erbaut haben. *5)

první Harrach, který nežíval obecně vžitý erbovní symbol svých potomků v mužské linii (v oroginálu "Agnaten" - pozn. překl.), tj. tři paprskovitě ze zlaté koule vybíhající paví péra (v originále "Pfaufenfedern" - někdy nesprávně uváděno, že jde o péra pštrosí - pozn. překl.), nýbrž helmici s rohy (gehörnte Helm).

Rok 1368, jak se zdá, Oldřich z Drochova dlouho nepřežil. Byl tehdy už pokročilého věku a spravoval svá zboží spolu s vlastními syny. O jeho rodinných poměrech je nám známo, že se jeho žena a paní domu jmenovala Gewta (Guta, česky Jitka - pozn. překl.) a že měl čtyři syny: Oldřicha (Ulrich), Alběře (Albero), Jana (Johann) a Fridricha (Friedrich), jakož i jednu dceru jménem Markéta (Margareta). Není však nepravděpodobné ani to, že jeho syny byli také Racek z Harrachu (Ratzek von Harrach) a Verněř Drochovský ze Skoronic (Wernher der Drochauer von Gurenitz), z nichž ten první je zmiňován v listinách z let 1372 a 1373, druhý pak v jedné z roku 1378, a sice z toho důvodu, poněvadž první měl podobný erb, posledně jmenovaný ale též predikát jako on sám (popis Rackovy pečeti viz má práce "Urkunden und Regesten zur Geschichte des Gutes Poreschin", s. 26).

Musí tu být výslovně podotknuto, že to, co bylo právě řečeno o původu Oldřicha Drochovského a o jeho rodinných poměrech, je z větší části dohad (v originále "Conjectur" - pozn. překl.), který se opírá o jedno místo v nejstarším rožmberském urbáři z roku 1379, kde jsou jistý Oldřich z Drochova, jistý Alběř a jistý "Genissius" (Johann) z Mezipotočí (Johann von Nespodung) označeni jako

*5) Klimesch, a.a. O. S. 13, 14.

Er ist meines Wissens der erste Harracher, welcher nicht das allgemein übliche Zeichen seiner Agnaten, drei strahlenförmig auseinandergehende Pfaufenfedern, sondern einen gehörnten Helm im Wappen führte.

Das Jahr 1368 scheint Ulrich von Drochau nicht lange überlebt zu haben. Er war damals schon hochbetagt und verwaltete seiner Güter gemeinschaftlich mit seinen Söhnen. Von seinen Familienverhältnissen wissen wir, daß seine Hausfrau Gutha (Gewta) hieß, und daß er vier Söhne, Ulrich, Albero, Johann und Friedrich, sowie eine Tochter des Namens Margareta besaß. Doch ist es nicht unwahrscheinlich, daß auch Ratzek von Harrach und Wernher der Drochauer von Gurenitz, von denen der erstere in Urkunden aus den Jahren 1372 und 1373, der letztere in einer solchen aus dem Jahre 1378 genannt wird, seine Söhne waren, und zwar aus dem Grunde, weil der erstere ein ähnliches Wappe, der letztere aber ein gleiches Prädicat hatte, wie er selbst. *1)

*1) S. Die Beschreibung des Siegels Ratzek's von Harrach in meinen „Urkunden und Regesten zur Geschichte des gutes Poreschin“, S. 26.

Es muß hier eigens bemerkt werden, daß das, was soeben über die Abstammung Ulrichs des Drochauer und über dessen Familienverhältnisse gesagt wurde, zum größten Theile eine Conjectur ist, die sich auf eine Stelle im ältesten Urbare der Rosenberger vom Jahre 1379 stützt, wo ein Ulrich von Drochau, ein Albero und ein Johann (Genissius) von Nespodung als gemeinschaftliche Besitzer des Dorfes Horra bezeichnet werden. *2)

majitelé vsi Hora (viz Truhlář, Registrum boborum Rosenbergicorum a. 1379 compil., p. 29). Jako nesporná skutečnost se dá převzít z citovaného místa pouze to, že Drochovští náleželi k rodu Harrachů a že jeden z nich, jménem Oldřich, byl bratrem Albéře i Jana z Mezipotočí. Mohlo by se proto ovšem i připustit, že onen Oldřich z Drochova, o němž byla řeč výše, je totožný s Oldřichem Drochovským z roku 1379. V tom případě by byl samozřejmě osobou odlišnou od Oldřicha, syna Albéře I. z Harrachu, snad by byl synem téhož (rozuměj Oldřicha - pozn. překl.) a také Alběr a Jan z Mezipotočí, snad i Racek z Harrachu, by pak nebyli jeho syny, nýbrž jeho
bratřími.

Vzhledem k tomu, že v citovaném rožmberském urbáři se sice objevují jako majitelé harrachovského rodového sídla Oldřich Drochovský, Alběr i Jan z Mezipotočí, nikoli však jejich nejbližší příbuzní Racek z Harrachu a Verněř Drochovský ze Skoronice, dá se předpokládat, že ti dva naposledy jmenovaní v roce 1379 už nebyli více naživu (o synovi Oldřicha Drochovského Fridrichovi nemůže být v uvedeném prameni nijaká zmínka prostě proto, že byl konventuálem kláštera vyšebrodského).

Avšak i Jan z Mezipotočí byl už tehdy mrtev přesto, že se o něm v prameni hovoří jako o žijící osobě. Musel podle jedné vyšebrodské listiny zemřít už před datem 25. května 1375 (viz Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, s. 164. - Nepřesnost údaje v rožmberském

*2) *Truhlář, Registrum bonorum Rosenbergicorum a. 1379 compil., p. 29.*

Als unanfechtbare Thatsache läßt sich der angezogenen Stelle bloß entnehmen, daß einer von ihnen, Ulrich mit Namen, ein Bruder Alberos und Johannes von Nespoding war.

Man könnte deshalb wohl auch annehmen, daß jener Ulrich von Drochau, von welchem ich oben gesprochen habe, identisch ist mit Ulrich dem Drochauer aus dem Jahre 1379. In diesem Falle wäre er selbstverständlich eine von Ulrich, dem Sohne Alberos I. von Harrach, verschiedene Persönlichkeit (etwa dessen Sohn), und es wären dann auch Albero und Johann von Nespoding und wohl auch Ratzek von Harrach nicht als seine Söhne, sondern als seine Brüder anzusehen.

Wegen des Umstandes, daß in dem citirten Urbare der Rosenberger zwar ein Ulrich von Drochau, ein Albero und ein Johann von Nespoding, nicht aber auch ihre nächsten Verwandten Ratzek von Harrach und Wernher der Drochauer von Gurenitz als Besitzer des Harrach'schen Stammsitzes erscheinen, läßt sich vermuthen, daß die zwei letztgenannten im Jahre 1379 nicht mehr am Leben waren.
*3)

*3) *Friedrich's, des Sohnes Ulrich's des Drochauers, kann in der angezogenen Quelle aus dem Grunde keine Erwähnung geschehen, weil er ein Conventuale des Klosters Hohenfurt war.*

Aber auch Johann von Nespoding war damals schon todt, trotzdem, daß in der erwähnten Quelle von ihm als von einem Lebenden gesprochen wird. Er muß nämlich zufolge einer Hohenfurter Urkunde schon vor dem 25. Mai 1375 gestorben sein. *4)

urbáři lze vysvětlit tím, že byl sepsán s použitím úředních záznamů z dřívější doby, aniž by písař vždy věděl, zda takový záznam odpovídá také skutečnosti roku 1379.)

Drochovští, kteří se v 15. století rozdělili do dvou linií, omlenické (Umlowitzer) a plánské (Plandleser), mohli zůstat až do svého vymření majiteli harrachovského rodového sídla.

Poslední rodová ratolest Drochovských, o níž vím, je Petr Drochovský z Pláně (Peter Drochauer von Plandles), který žil kolem poloviny 15. století (přídomek "z Pláně", německy "von Plandles" se odvozuje od místního jména Věžovatá Pláně /Turm-Pandles/ - pozn. překl.).

Nejspíše ve druhé polovině téhož století přešla pak ves Hora na Rožmberky, kteří ji připojili ke svému zboží v Rožmberku nad Vltavou, s níž také zůstala spojena až do zrušení poddanských poměrů rolnického obyvatelstva v roce 1848.

***2) Z toho, co jsem až doposud o Harrachách řekl, vyplývá následující rodokmen:**

Beneš I. (1272-1291), Jan I.
(1272-1274, Jan Bohuslav nebo Buzek I.
(1272-1274),
od Beneše I. (1272-1291):
Dětrich Beneš.
Buzek.

**4) Pangerl, Urkundenbuch des Stiftes Hohenfurt, S. 164. – Die Ungenauigkeit im Rosenberg'schen Urbare läßt sich dadurch erklären, daß dasselbe wahrscheinlich unter Benützung ämtlicher Aufzeichnungen aus einer früheren Zeit niedergeschrieben worden ist, ohne daß der Schreiber jedesmal gewußt hätte, ob solche Aufzeichnungen auch noch den Verhältnissen des Jahres 1379 entsprechen.*

Die Drochauer, welche sich im 15. Jahrhunderte in zwei Linien, die Umlowitzer und die Plandleser Linie getheilt haben, mögen bis zu ihrem Aussterben Besitzer des Harrach'schen Stammsitzes geblieben sein.

Der letzte mir bekannte männliche Sprosse des Geschlechtes ist Peter der Drochauer v. Plandles, der um die Mitte des 16. Jahrhunderts lebte. *1)

*1) *Böhmische Landtafel in Prag, IV. D. 2.*

Ungefähr in der zweiten Hälfte des genannten Jahrhunderts kam das Dorf Horra an die Rosenberger welche es zu ihrem Gute Rosenberg geschlagen haben, mit welchem es bis zur Aufhebung des Unterthänigkeitsverhältnisses der bäuerlichen Bevölkerung im Jahre 1848 vereinigt blieb. *2)

***2) Aus dem, was ich bis jetzt über die Harracher gesagt habe, ergibt sich folgende Stammtafel:**

Benesch I. (1272-1291), Johann I.
(1272-1274, Johann Bohuslav oder Buzek I.
(1272-1274),
von Benesch I. (1272-1291):
Dietrich Benesch.
Buzek.

Bohuněk. (jeho matka
neznámá)

Bohuněk. (deren Mutter
unbekannt)

od Jana Bohuslava nebo Buzka I. (1272-
1274):

Alběř I. (maršálek
Rožmberků – 1291-1325).

Budislav (Buzek) II. ze
Slavkova (1291-1331).

Jakub (1300-1326),
ženatý s Markétou.

Budislav (Buzek) II. ze Slavkova
(1291-1331) byl pak otcem:

Viléma ze Slavkova,

Buzka III. (neřeholního
kněze),

Příbika z Petrovic a Nedamir
ze Zvíkova)

Alběře I. (maršálka Rožmberků –
1291-1325) synové byli:

Beneš II. z Komařic (?), 1317-

?,

Jan z Čakova, 1306-?,

Verneř I. z Štěkře, 1306-?

a

Oldřich, šafář v Rožmberku,
nar. 1317, tento se od r.1349
nazýval Oldřich I. z Drochova
(?) a byl ženatý s Guthou, se
kterou měl tyto děti:

Oldřicha II. z Drochova,
1361-

Alběře II. z Mezipotočí,
1363 až 1379

Jana III. z Mezipotočí,
zemřel před rokem 1375

Racka z Harrachu,
1372 až 1373

Verneře II. ze
Skoronice, nar. 1378

Friedricha, mnicha, nar.
1368

a Markétu, nar. 1368,
která byla vdaná za Siegfrieda
z Mostků.

von Johann Bohuslaw oder Buzek I. (1272-
1274):

Albero I. (Marschall v.
Rosenberg – 1291-1325).

Budislaus (Buzek) II. v.
Lagau (1291-1331).

Jakob (1300-1326),
verheiratet mit Margareta.

Budislaus (Buzek) II. v. Lagau (1291-
1331) wiederum war der Vater von:

Wilhelm v. Lagau,

Buzek III. (Weltpriester),

Příbik v. Petrowitz und
Nedamir v. Zvíkow)

Alberos des I. (Marschall v.
Rosenberg – 1291-1325) Söhne waren:

Benesch II. v. Komařitz (?),

1317-?,

Johannes von Čekau, 1306-?,
Wernher I. v. Stieks, 1306-?

und

Ulrich, Schaffner in
Rosenberg, geb. 1317, dieser
nannte sich ab 1349 Ulrich I.
v. Drochau (?) und war mit
Gutha verheiratet, mit der er
folgende Kinder hatte:

Ulrich II. von Drochau,
1361-

Albero II. von
Nespoding, 1363 bis 1379

Johann III. von
Nespoding, gestorben vor
1375

Ratzek von Harrach,
1372 bis 1373

Wernher II. von
Gurenitz, geb. 1378

Friedrich, Mönch, geb.
1368

und Margareta, geb.
1368, die mit Siegfried von
Pernlesdorf vermählt war.

Překlad do češtiny: Jan Mareš,
www.kohoutikriz.org,

Bearbeitung: Bernhard
Riepl, Kaplice

